

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Testator

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

TESTATOR.

TESTA-
TOR non e-
netur pro ha-
rede nomi-
nare.

Collatores.

Immo filius
sais est re-
linquere le-
gitimam.
Et praeterea,
si aliud quid
vult relin-
quere, non te-
netur aequa-
liter eis divi-
dere.

Spurio vero
nihil relin-
quere potest.

Praeter ali-
menta. Con-
venientia
statui.

1. † **T**estator, ex dictis V. Testamen-
tum, tenetur in testamento no-
minare haeredem unum, vel plures, qui
succeedant in omnia bona & jura ipsius,
demptis legatis. Debet autem primo
loco instituere descendentes, † & in de-
fectu, ascendentes, quia sunt consanguine-
ne in linea recta. Si vero nec habeat
ascendentes, instituere potest extraneum,
omissis fratribus, consobrinitis, & aliis
collateralibus seclusa ipsorum necessi-
tate & scandalo. Nam alias nullo jure
cogitur ad illos instituendos, Bon. de
cont. disp. 3. quaest. ult. puncti. 3. nu. 13. & alii
contra Riccium decis. 213. p. 6. t. 8. ref. 85.
Cp. p. 5. t. 3. ref. 114.

2. Adde, quod non tenetur pater fi-
lium ultra legitimam haeredem relin-
quere, & legitimam gravare potest do-
nationibus remuneratoriis etiam supra
beneficium acceptum, aut veris contra-
ctibus onerosis. Peccaret tamen morta-
liter contra charitatem filiis debitam, si
illam ex odio, absque causa justa, gratui-
tis donationibus gravaret. Megala in p.
2. lib. 2. c. 23. q. 4. n. 111. quod etiam procedit
in matre p. 1. t. 8. ref. 84. Cp. p. 5. t. 3. ref.
114. prope finem. Unde patet, quod si pa-
ter velit residuum ex legitima inter filios
dividere, non tenetur servare aequalita-
tem sed potest ad libitum legare plus
uni, etiam minus digno, ait Philarchus
t. 1. p. 2. lib. 3. c. 20. praesertim si accedat ju-
sta causa, & si id faciat ex affectu inordi-
nato non propterea peccare mortaliter
ait ipse, quia non omnis inordinatus est
mortalis. p. 1. t. 8. r. 83. Cp. p. 5. t. 3. r. 30.

3. Et haec procedunt in filiis legitimis:
Nam filio spurio pater nihil relinquere
potest, l. licet. §. de nat. lib. ibi. qui ex dam-
nato sunt coitu, omni prorsus beneficio se-
cluduntur. Excipe alimenta, quae sunt de
jure naturae (unde jus canonicum revoca-
vit auth. ex complexu C. de in cer. nupt.) p. 5.
t. 3. r. 112. §. Nota vero. Et relinqui debent
congruentia statui, consideratis etiam

personis, quas ipse alere debet; videtur
enim dissonum rationi, quod filio nobili
tribuantur solum panis & olera, ut collig-
itur ex l. Sed & si quid. §. sufficienter. ff. de
usufr. Sanchez in opusc. t. 2. lib. 4. c. 3. dub.
34. n. 2. Cp. 3. contra Cassanæum cons. 39. n.
55. Excipe etiam aequalē remunerationē
pro benemeritis, quia haec non censetur
donatio, sed solutio, sed in hoc casu non
veniunt pro benemeritis officia & obse-
quia, quae patri ex necessitate, vel legis
praeccepto debentur, p. 5. t. 3. r. 131. Vide etiam
Patern. 5. Potest tamen avus insti-
tuere nepotem filium spurium si non id faciat
intuitu & in bonum ipsius. Valq. in opusc.
de ref. c. 5. §. 7. dub. 7. n. 123. p. 3. t. 6. r. 33.

4. De matre vero non est improbabile,
quod possit haeredem instituere filium
spurium, si non habeat legitimos; & non
illustris, etiam si habeat. Nam auth. ex cō-
plexu loquitur tantum de patre, & l. si qua
illustris ad S. C. Orficianum loquitur de
muliere illustri quae habeat proles legiti-
mas. Lessius lib. 2. c. 19. dub. 5. n. 66. p. 5. t. 3.
ref. 121. §. Nota etiam. An vero instituere
possit haeredem filium spurium sub con-
ditione si capax erit, sive si à Principe le-
gitimabitur, vide Marinum c. 254. negan-
tem. Ibid.

5. Quod si pater haeredem instituat ex-
traneum ut haereditatem restituat spu-
rio, haeres ille haereditatem acceptans
cum promissione implendi petitionem,
peccat mortaliter, quia talis promissio in
lege graviter prohibetur & punitur. Et
non tenetur restituere spurio, quia pro-
missio fit nulla, ut ait Becanus p. 3. t. 3. c.
7. q. 6. num. 2. neque fisco; nam l. pen. ff. de
iur. fisci non obligat ante sententiā, quod
si à iudice de hoc nulla praecedente infam-
ia interrogetur, non tenetur fateri ver-
ritatem, ut idem ait ibid. Potest autem
huiusmodi haeres acceptare haeredita-
tem absque tali promissione, & retinere
sibi tanquam haeres testamentarius. Et
sive promiserit, sive non potest ex libera-
litate largiri spurio, & hic illam in con-
scientia acceptare; quia talis traditio fit
à vero domino, nulla lege vetante, p. 5. t.
3. ref. 121.

6. Si testator habet opus restituendi, Et quid si re-
nec

Et remunera-
tionem alii
cuius bene-
meriti.
Filius tamen
spurii
nepotē avus
instituere po-
test.

Et non pro-
babiliter ip-
sum spurium
mater illus-
tris, si non
habeat legiti-
mos, Et non
illustris, et-
iam si ha-
beat.

Quid si pa-
ter haeredita-
tem spurio
relinquat
sub fidei com-
missio?

Et quid si re-
nec

ſator debent nec ſe in teſtamento, ſalva reputatione
aliquid reſti- declarare poteſt, ſaciat in eo capitulum,
tuere, quod hæres dat tantum pecuniam Con-
feſſario, vel alicui amico, ut eam ad ſuum
arbitrium expendat, ore, vel ſcripto ipſi
manifeſtatum. Poteſt etiam initio teſta-
menti declarare, quod reliquit ſchedu-
lam apud confeſſarium vel amicum, pro-
pria manu firmatam, quæ habeat vim,
ſi aliquid poſtea declarandum occurrit,
ſieri poteſt ſchedula ab ipſo ſubſcripta,
ſub olim tempore manifeſtanda, & hanc
ſchedulam, etiam quoad inſtitutionem
hæredis, valere, ait Pegada *reperit. ad l. in-*
ter cetera ff. de lib. & poſth. p. 3. §. 6. ex l. hoc
art. 29. ff. de har. inſtit. & valere, ac ſi eſſet
codicillus teſtamento confirmatus. Et
nota, quod in tali caſu Confeſſarius vel
alius, non tenetur manifeſtare hæredi
perſonam, cui reſtitutio faciendâ eſt. *Fi-*
guerius lib. 2. c. 7. num. 13 p. 5. t. 3. ref. 115.

An teſtator
revocare poſ-
ſit teſtamen-
tum iurati?

7. Conditio autem teſtamento in vim
cum iuramento, ſic bene diſpoſito, &
omni ex parte perfecto, ut nulla occur-
rat cauſa juſta mutandi, ſi illud teſtator
revocet, peccabit mortaliter peccato
pæjuri. Sed revocatio in utroque foro
valebit. Si autem juſta mutationis cauſa
ſe offerat, poterit utique revocare: quia
aut cenſetur ſibi talem poteſtatem reſer-
vaſſe in hoc caſu, aut iuramentum fuit
iniquum, & proinde non obligat. Sicut
etiam ſi diſpoſitum eſſet contra leges ju-
ſtas, in quo caſu revocari omnino debe-
ret. *Beccaus c. 7. q. 8. p. 5. t. 3. ref. 122. & p.*
10. t. 15. ref. 11.

8. An peccet mortaliter & teneatur
ad reſtitutionem, qui impedit teſtato-
rem, ne quem hæredem inſtituat, vel fa-
ciat teſtamentum revocare, & alium
hæredem, vel legatarium inſtituere, di-
ctum eſt *V. Reſtituere. n. 4.*

Validum eſt
teſtamentum
parris cum
ſchedula te-
ſtibus non ob-
ſignata.

9. Teſtamentum patris ſine ſchedu-
la, teſtibus obſignata, eſt validum.
Fachin. & alii p. 9. t. 7. ref. 41. Sic etiam
teſtamentum ad pias cauſas valet
ſine teſtibus in utroque fo-
10. ibid. §. Ex his.

T E S T I S.

1. **T** Eſtis dicitur rei geſtæ proba-
tor. Non omnes ad teſtificandū
admittuntur, repelluntur enim ex com-
municati, ut dictum eſt *V. Excommuni-*
cation. 57. item minores, infames, iniu-
ci. Alii e contra ſunt privilegiati, & non
poſſunt cogi ad teſtandum, ut milites,
lexagenarii, valetudinarii. *Linoviti ff. de*
teſt. item cōjuncti l. Julia ff. eo. Sed in cau-
ſa fidei & admittuntur primi, & cogun-
tur ſecundi. *Vide V. Denunciare. n. 4. & V.*
Inquiſitorum iuriſdictio quoad torturam non poſſit.
& Inquiſitorum praxis circa teſtes, ubi
multa de teſtibus, deque eorum qualita-
te, ſufficientia, & examine dicta ſunt.

2. Servi communiter repelluntur à
teſtificando, *ex leg. quoniam liberi C. de*
Teſtam. & in l. pridem C. de q. Quod tamen
limitatur in aliquibus caſibus, quos po-
nit *Farinacius de Teſt. q. 55. in ſpect. 2. num.*
165. & præſertim quando veritas haberi
non poteſt, & in criminibus exceptis: Ut
notat *Mascard. de Probat. concluſ. 1358. n.*
18. p. 7. t. 7. ref. 71.

3. Mucus & ſurdus non repelluntur à
teſtificando ſuper re cadente in ſenſum
non impeditum. *Vide V. Mutus num. 2. & Surdo.*
V. Surdus n. 1. Teſtimonium Cardinalis
magnam fidem habet, ut dictum eſt *V.*
Cardinales à num. 21. An in eorum cauſis
familiares ipſorum ſint idonei teſtes, vi-
de *V. Cardinalium, num. 4.* Quotve ad
condemnandos requirantur, *V. Cardina-*
les, num. 25.

4. Teſtis in iudicio non poteſt jurare, *Cardinali.*
ſe certo ſcire aliquid, propterea, quod
audierit à viro optimæ opinionis & fa-
miliari. **T E S T I S** au-
tem; alioqui omnes teſtes de auditu eſ-
ſentur teſtes ex certa ſcientia. Adde poſſit iurare
quod teſtis tenetur reddere rationem ſe certo ſcire
ſui dicti. *Sanchez in ſum. tom. 1. lib. 3. c. 4. quod audi-*
num. 13. contra Mexiam in Lreg. Tolet. 23. vii à fide
p. 2. num. 32. & 33. At ſi quis ita juraret dignor
extra iudicium, in foro conſcientiæ non
eſſet periturus. *Sanch. ibid. p. 3. t. 5. ref. 66.*
in fine & p. 4. t. 4. ref. 77.

5. **T**e-